

Interne mededeling

Aan	Tamara van der Sloot	Datum	30 oktober 2014
		Van	Stephan de Bruin
Onderwerp	waterparagraaf Zandweg–Castellumlaan	Doorkiesnummer	030-2863739
		E-mail	s.de.bruin@utrecht.nl

Aanleiding

Door een ruimtelijk plan kunnen de belangen en het functioneren van het watersysteem en de waterketen onder druk komen te staan. Het doel van de 'Watertoets' is het waarborgen van watergerelateerd beleid en beheer door ruimtelijke ontwikkelingen vroegtijdig, expliciet en evenwichtig te toetsen aan de relevante ruimtelijke plannen en besluiten van Rijk, provincies en gemeenten.

Ruimtelijke plannen moeten wettelijk voorzien zijn van een 'Waterparagraaf', een ruimtelijke onderbouwing van de huidige en toekomstige waterhuishoudkundige situatie. Met de watertoets worden de waterhuishoudkundige gevolgen van een plan vroegtijdig inzichtelijk gemaakt, de afwegingen expliciet en toetsbaar vastgelegd en het wateradvies van de waterbeheerder opgenomen. Door afstemming met de waterbeheerder(s) wordt voorkomen dat door een ruimtelijke ontwikkeling de kansen voor de waterhuishouding niet worden benut en de bedreigingen niet worden herkend. Door de bestaande (geo)hydrologische situatie en randvoorwaarden, de geplande ontwikkeling en de ruimtelijke consequenties ten aanzien van de waterhuishouding te analyseren, kan het streven naar een duurzaam en robuust watersysteem vroegtijdig in het ontwerpproces worden geïntegreerd.

Door REO wordt een beheerbestemmingsplan opgesteld om de bestaande situatie vast te leggen. Beheergebieden zijn gebieden of wijken waar geen grote ontwikkelingen meer plaatsvinden. Deze waterparagraaf is opgesteld voor deelgebied 'Zandweg–Castellumlaan' in De Meern (centrum) en beschrijft de bestaande waterhuishoudkundige- en rioleringsituatie.

Beleidskader

In het algemeen is het beleid van het Rijk, de provincie Utrecht, de gemeente Utrecht en het waterschap HDSR gericht op een duurzaam en robuust waterbeheer. Bij ruimtelijke ontwikkelingen worden (indien doelmatig) de waterkwaliteitsstrits 'gescheiden inzamelen–gescheiden afvoeren–gescheiden verwerken' en de waterkwantiteitsstrits 'water vasthouden–bergen–vertraagd afvoeren' gehanteerd. Dit beleid is per overheidsniveau in de onderstaande beleidsdocumenten verankerd:

- Rijksbeleid: Nationaal Waterplan, WB21, NBW, Waterwet, etc.;
- Provinciaal beleid: Nota Planbeoordeling, Waterhuishoudingsplan, Beleidsplan Milieu en Water, Streekplan, etc.;
- Gemeentelijk beleid: Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2011–2014 ^[1];
- Waterschapsbeleid: Waterbeheerplan 2010–2015, Beleidsregels 2010 Keur 2009, Keur ^[2].

^[1] De gemeente heeft de zorgplicht voor de inzameling en het transport van afvalwater, het inzamelen en verwerken van overtollig hemelwater en het voorkomen van structurele grondwateroverlast.

Het actuele beleid hiervoor is vastgelegd in het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) 2011–2014. De ontwerpeisen zijn opgenomen in het Handboek Inrichting Openbare Ruimte, onderdeel riolen, rioolgemaal en drainage (versie 18 april 2013, www.utrecht.nl). Daarnaast stelt de gemeente eisen aan het ontwerp van watergangen waarvan zij eigenaar of beheerder is of wordt.

^[2] Zie bijgevoegde bijlage 'Beleidskader HDSR' voor een toelichting op deze planfiguren.

^[3] Het waterschap Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) heeft de zorg voor het kwantiteits- en kwaliteitsbeheer van het oppervlaktewater in het plangebied. Het beleid en de regels van het waterschap zijn vastgelegd in diverse wetten en verordeningen. De belangrijkste verordening is de keur (www.hdsr.nl).

Betrokken partijen

In dit watertoetsproces participeren de volgende partijen:

Aanvrager: Gemeente Utrecht, Ruimtelijke en Economische Ontwikkeling – Stedenbouw en Planologie

Opsteller: Gemeente Utrecht, Stadswerken – IBU Stadsingenieurs

Toetser: Waterschap Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (beheerder oppervlaktewater)
Gemeente Utrecht, Stadswerken – Stedelijk Beheer (beheerder riolering, oppervlaktewater)

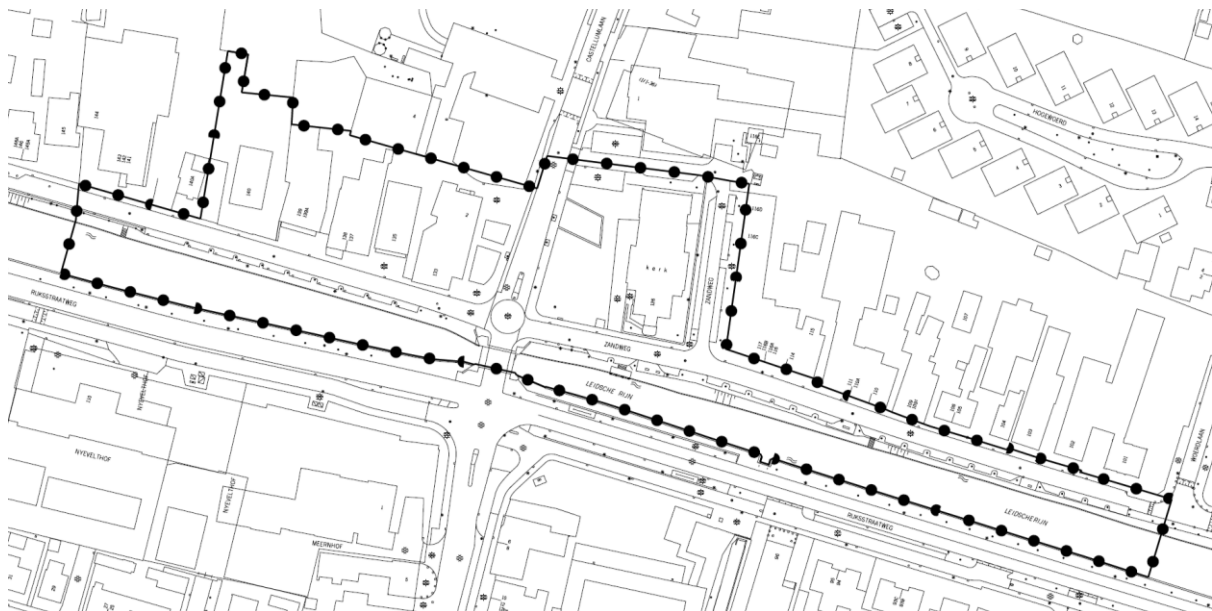
Inleiding

In september 2013 is op basis van de nieuwe ambitiekaart 'Hart voor de Meern' een specifiek programma van eisen voor stedelijke wateraspecten opgesteld ten behoeve van stedenbouwkundige ontwikkelingen in De Meern. Dit programma van eisen fungeerde tevens als ruimtelijke onderbouwing voor het ontwikkelbestemmingsplan van de huidige en toekomstige waterhuishoudkundige situatie. De voorliggende waterparagraaf is grotendeels gebaseerd op dit programma van eisen.

Plangebied

Het plangebied 'Zandweg-Castellumlaan' omvat een deel van de Zandweg (t.h.v. huisnr. 101 t/m 144) en de Castellumlaan (t.h.v. de kerk) direct aangrenzend en ten noorden van de Meernbrug.

In de onderstaande uitsnede van de Verbeelding zijn de exacte contouren van het desbetreffende plangebied weergegeven.

figuur 1 – uitsnede Verbeelding ontwerpbestemmingsplan 'Zandweg-Castellumlaan' (bron: REO)

Beleid stedelijk water

Een duurzame en robuuste verwerking van hemelwater is een belangrijke pijler van het landelijke en gemeentelijke waterbeleid. In het vigerende verbrede Gemeentelijk Rioleringsplan van de gemeente Utrecht ^[1] wordt de lokale verwerking van regenwater als een kansrijke en doelmatige maatregel gezien om de doelstelling ten aanzien van de emissiereductie vanuit het gemengd stelsel te behalen.

Herstructurering en sloop-nieuwbouwprojecten bieden kansen voor afkoppelen. De gemeente Utrecht wil herinrichting van de openbare ruimte benutten om een deel van het afvoerend oppervlak van het gemengd riool af te koppelen en het hemelwater op een duurzame wijze te verwerken.

Afkoppelen in het plangebied komt in beeld als de Zandweg en de Castellumlaan grootschalig heringericht worden waarbij een hemelwaterriool in de openbare ruimte kan worden ingepast.

Waterhuishouding

Leidsche Rijn

Het plangebied omvat een deel van de Leidsche Rijn. Dit primaire oppervlaktewater is in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water (EKRW) aangewezen als waterlichaam van het type M6b (Grote ondiepe Kanalen met scheepvaart) en heeft de EKRW-code NL14_16. De Leidsche Rijn wordt door het HDSR gekarakteriseerd als "een kunstmatig, groot, ondiep kanaal dat vooral bestaat uit oppervlaktewater waarbij de herkomst wisselend is en de stromingsrichting gedurende het jaar kan omkeren. Periodiek is er zichtbare stroming, vooral in de buurt van inlaten/gemalen. Er is sprake van een belangrijke scheepvaartfunctie, het water heeft een bakvormige inrichting met abrupte overgangen van land naar water. Bij de Haanwijkersluis gaat de Leidsche Rijn over op de Oude Rijn."

De Leidsche Rijn staat in open verbinding met het Amsterdam-Rijnkanaal en heeft een waterpeil van NAP -0.40 m, er wordt geen onderscheid tussen zomer-/winterpeil gemaakt. In geval van ernstige en langdurige droogte kan de regionale maatregel 'Kleinschalige Wateraanvoer voorzieningen' (KWA) in werking treden waardoor de waterstand tijdelijk kan toenemen tot NAP +0.20 m.

Beheer

Het gehele watersysteem ligt in het beheergebied van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. Dit waterschap is verantwoordelijk voor het functionele kwantiteits- en kwaliteitsbeheer. De Leidsche Rijn heeft een primaire status en wordt beheerd en onderhouden door het HDSR. De gemeente Utrecht heeft de zorg voor het operationele waterkwantiteits- en kwaliteitsbeheer van wijkwatergangen.

Om goed beheer te kunnen waarborgen, voert het waterschap onderhoudstaken uit en toetst of bij de aanleg van werken ter plaatse van oppervlaktewater en waterkeringen, zowel in kern- als in beschermingszones, voldaan is aan de algemene en specifieke criteria. Het aanleggen van werken of het houden van activiteiten in of nabij oppervlaktewater en waterkeringen kan negatieve gevolgen hebben voor het functioneren van het watersysteem.

Beschermingszone

De status van watergangen is van belang voor de breedte van de beschermingszone: een aan een waterstaatswerk grenzende zone –die als zodanig in de legger is opgenomen– waarin ter bescherming van dat waterstaatswerk voorschriften krachtens de keur van toepassing zijn. De genoemde bepaling beoogt te voorkomen dat de stabiliteit van het profiel en/of veiligheid wordt aangetast, de aan- en/of afvoer en/of berging van water wordt gehinderd dan wel het onderhoud wordt gehinderd.

De breedte van de beschermingszone aan weerszijden van oppervlaktewater is vastgelegd in de legger van het HDSR en bedraagt voor primaire watergangen 5 m (Leidsche Rijn) en voor tertiaire watergangen 2 m vanuit de insteek. Deze beschermingszone is ook als zodanig in het bestemmingsplan verankerd.

Grondwater

Het grondwaterregime in het plangebied komt vanwege de dominante geohydrologisch invloed van de aangrenzende Leidsche Rijn globaal overeen met het waterpeil van dit oppervlaktewater (NAP -0.40 m) en bedraagt gemiddeld NAP -0.50 m.

Waterkeringen

Status en veiligheid

De kades aan weerszijden van de Leidsche Rijn zijn aangemerkt als waterkering met de status 'Regionale Waterkering (genormeerd)'. Waterkeringen met een belangrijke waterstaatkundige functie worden door de provincie –via de provinciale verordening en conform de IPO-richtlijn– aangewezen als genormeerde regionale waterkering. Daarbij wordt tevens het maatschappelijk gewenste beschermingsniveau vastgesteld (de veiligheidsnorm).

Dit beschermingsniveau wordt weergegeven in een veiligheidsklasse, die uitgedrukt wordt in de verwachte overschrijdingsfrequentie van inundatie van het door de waterkering beschermde gebied. Deze veiligheidsklasse wordt door de provincies bepaald op basis van een inschatting van de economische schade na het bezwijken van de waterkering.

Dubbelbestemming

De waterkeringen 'Leidsche Rijnkade Noord' en 'Leidsche Rijnkade Zuid' hebben een kernzone / waterstaatzone van 12 m (6 m aan weerszijden van as kering) en een beschermingszone van 50 m. De kernzone is in het bestemmingsplan als 'waterstaatswerk–waterkering' (dubbelbestemming) aangemerkt. Voor beide zones gelden voorschriften die in de legger zijn opgenomen.

Watervergunning

Ten behoeve van het dempen en graven, aanleggen van vlonders en steigers en bouwen in en langs oppervlaktewater en waterkeringen is een Watervergunning van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden noodzakelijk. Alle wateraspecten (inclusief de Keur-aspecten) worden in de watervergunning geregeld.

Ook rechtstreekse afvoer van hemelwater naar oppervlaktewater is vergunning- of meldingplichtig in het kader van de Waterwet. Het toepassen van uitlogende materialen (lood, koper, zink en bitumen) zonder KOMO-keurmerk voor verhardingen die rechtstreeks lozen op oppervlaktewater is niet toegestaan.

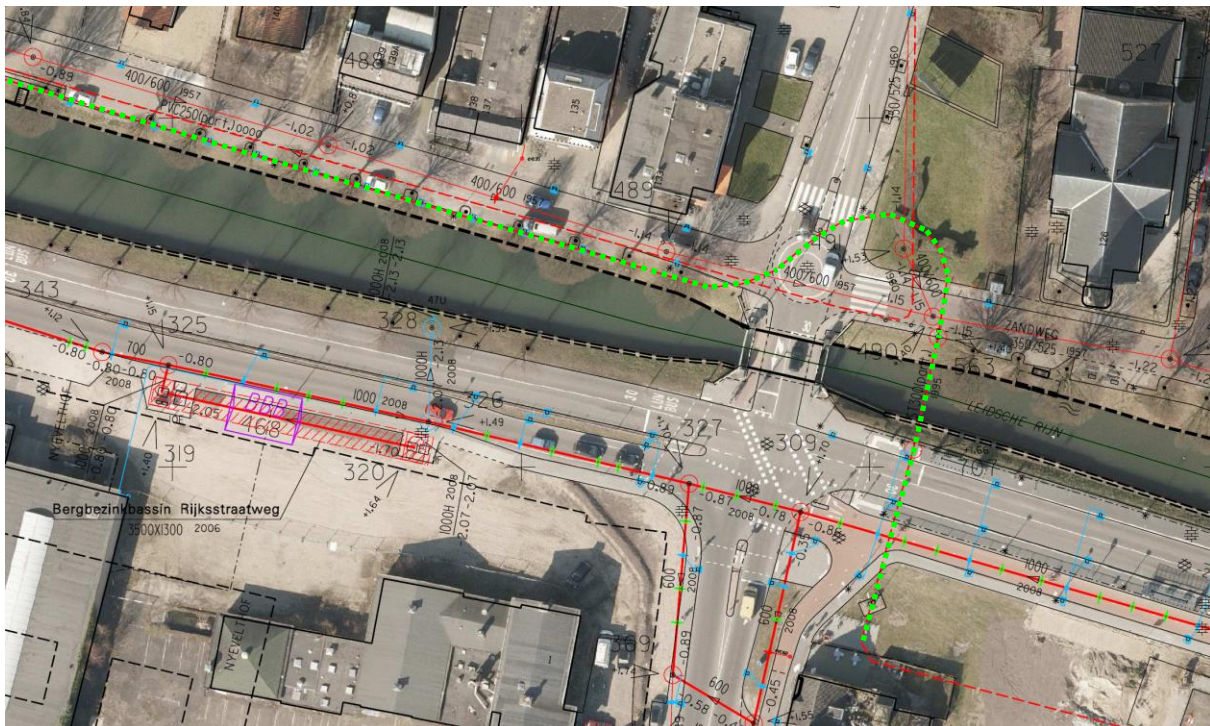
Tijdelijke onttrekking van grondwater tijdens de bouwfase is vergunningsplichtig en onder voorwaarden toegestaan, evenals tijdelijke lozing van bemalingswater op het oppervlaktewater. Nader onderzoek naar de kwantiteit en kwaliteit van het grondwater is noodzakelijk om na te gaan of er een lozingsvergunning nodig is om overtollig water te onttrekken en af te voeren. Voor alle onderbemalingen, bronneringen en andere grondwateronttrekkingen moet een melding worden gedaan of een watervergunning worden aangevraagd bij het waterschap HDSR.

Riolering

Gemengd stelsel

In de Zandweg en de Castellumlaan bevindt zich een gemengd rioolstelsel uit respectievelijk 1957 en 1960 dat onderdeel is van het bemalingsgebied 33 "t Weer/ Het Woerd". Al het stedelijk afvalwater wordt vermengd (of gescheiden) ingezameld en via persleidingen vermengd getransporteerd naar de rwzi De Meern aan de Zandweg. Deze persleidingen bevinden zich in de omgeving van de brug Castellumlaan/Meerndijk en in de zuidelijke berm van de Zandweg (zie figuur 2). Het afvalwater dat bij hevige neerslag niet verwerkt kan worden, wordt via een overstorten op de Leidsche Rijn geloosd.

In het plangebied is een persleiding voor afvalwatertransport tussen het rioolgemaal Mereveldlaan en de RWZI De Meern van het waterschap HDSR gelegen (zie figuur 2, betreft groene stippellijn). Een rioolpersleiding heeft een planologische beschermingszone van 2,5 m aan weerszijden en dient in het bestemmingsplan als 'Leiding – riool' te worden aangemerkt vanwege de gewenste signaleerfunctie. In overleg met het waterschap wordt bepaald of een gewenste ontwikkeling mogelijk is binnen de beschermingszone.

figuur 2 – persleidingen en vrijvalriolering omgeving Meernbrug (bron: GU, Riob)

Ruimtelijke ontwikkelingen

Bij ruimtelijke ontwikkelingen is de wateropgave en de benodigde watercompensatie afhankelijk van de aard en omvang van de toename aan verhard, afvoerend oppervlak en van de omgang met het hemelwater. Om de waterhuishouding op orde te houden en wateroverlast te voorkomen, zijn bij een verhardingstoename van meer dan 500 m2 maatregelen vereist (administratieve ondergrens voor watercompensatie binnen de bebouwde kom).

Conform de 'Keur van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden 2009' en de 'Beleidsregels op grond van de Keur van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden 2009' (geconsolideerde versie, geldend vanaf 21-10-2010) dient de toename van verhard, afvoerend oppervlak met 15% gecompenseerd te worden, bij voorkeur met nieuw extra wateroppervlak. Dempingen dienen voor 100% gecompenseerd te worden, in principe in hetzelfde peilgebied waar de demping plaatsvindt.